

Van de voorzitter

Zoals u weet, heeft de Vereniging Amsteloever ten doel de gemeenschappelijke belangen, zoals leefbaarheid, veiligheid en behoud van het landschapsschoon te behartigen van de bewoners van de Amsteloever en aangrenzende gebieden.

Wij staan daar echter niet alleen voor. Zo onderhouden wij onder meer nauw contact met de Stichting Beschermers Amstelland. Een zeer actieve Stichting, die in een door ons gesteund manifest de sterke wens heeft geuit de specifieke waarde van het "Amstelland" te behouden. Het manifest werd aangeboden onder meer aan de gedeputeerde van Noord-Holland en de wethouders van Amsterdam, Amstelveen en Ouder Amstel. In het manifest is als kernwaarde van het Amstelland met name het eeuwenoude Hollandse polderlandschap genoemd.

Gelukkig wordt ook in het nieuwe bestemmingsplan, dat in 2018 van kracht wordt, deze kernwaarde benadrukt. In dit plan is onder meer de suggestie van uw bestuur opgenomen om geen toestemming meer te geven om in het weidegebied beplanting aan te brengen.

Dijkverbetering

Wat de dijkverbetering betreft, was het bestuur een duidelijke gesprekspartner voor Waternet en de gemeente Amstelveen bij het opstellen van de plannen. Als vereniging hebben wij er sterk op aangedrongen om niet de dijk te verhogen, doch om te onderzoeken of het alternatief: het aanbrengen van een damwand, mogelijk zou zijn. Mede omdat het in de planning ligt van de gemeente om de weg over 15 jaar aan te pakken, heeft Waternet besloten om ook deze termijn aan te houden voor omvangrijke dijkwerkzaamheden. Een beperkte aanpassing is echter wel nodig. Hierbij zal de weg niet worden opgebroken en zullen er vrijwel geen bomen verdwijnen. De plannen zijn om een damwand te plaatsen van nr 8 t/m nr 40, vervolgens van nr 93 tot de Machineweg en dan vanaf de Kalfjeslaan tot de molen.

Ook hebben wij er in de klankbordgroep voor gezorgd dat het voornemen van verlaging van het jaagpad voor waterberging van tafel ging.

Internet

Wij "dijkbewoners" kunnen nog niet genieten van de snelheid van een glasvezel internetverbinding. Via de klankbordgroep voor dijkverbetering kwam ook de mogelijkheid van de aanleg van glasvezel ter sprake. Uiteindelijk bleek dat met Reggefiber een mogelijkheid

bestaat om glasvezel aan te leggen onder de voorwaarden dat 50% van de bewoners dit ook werkelijk wensen, en dat meerkosten (kosten boven een standaard aansluiting) doorberekend zullen worden. Een recente enquête onder de bewoners geeft aan dat er een 35-tal gegadigden is.

Verkeer

Het gemotoriseerde vervoer lijkt wel steeds drukker te worden op de dijk. De afgelopen jaren is met de gemeente overleg gevoerd om te zien hoe dit aan banden gelegd zou kunnen worden. Het gaat met name om het tegengaan van sluipverkeer. Deze gesprekken hebben helaas geen resultaat opgeleverd. Om goed te weten waarover we praten, hebben de bestuursleden pen en papier gepakt en zijn we een dagje gaan turven. Er werden 1200 auto's geteld in de periode van 8.30 uur tot 18.00 uur. Dit zijn er niet weinig, maar of dit er genoeg zijn om de gemeente tot actie te laten overgaan is de vraag.

Schiphol

Uw vereniging is vertegenwoordigd in de Omgevingsraad Schiphol (ORS). De laatste tijd staan de kranten vol met uitspraken over deze Raad en haar voorzitter de heer Hans Alders. Belangengroeperingen als Schiphol, gemeenten en luchtvaartmaatschappijen willen onder de afspraken uitkomen die binnen de ORS gemaakt zijn, omdat deze niet stroken met eigen plannen. De gemeenten willen bouwen onder de vliegroutes, Schiphol wil groeien en de luchtvaartmaatschappijen idem dito. De bewonersvertegenwoordigers binnen de ORS houden vast aan de basisafspraken zoals deze luiden: < 500.000 vluchten tot 2020 (dit plafond is dit jaar al gehaald) en na 2020 alleen dan groeien als er aantoonbare vermindering is van hinder door bijvoorbeeld stillere vliegtuigen. Voor meer informatie verwijst ik graag naar de site "bewonersomgevingschiphol.nl"

Brug Ouderkerk

Op 22 januari werd er in Ouderkerk een voorlichtingsavond gehouden waarbij vertegenwoordigers van de Provincie, de aannemers en de architect de stand van zaken per ultimo januari toelichtten. De Provincie gaf aan dat er nog een bezwaar procedure loopt waarvan de uitspraak eind maart valt te verwachten. De aannemers hebben ingepland om per september 2018 te starten en verwachten dat het project een doorlooptijd zal hebben van 2 jaar. Allereerst zal de noordelijke weghelft worden gebouwd waarna de oude brug wordt

afgebroken. Vervolgens zal de zuidelijke helft worden gerealiseerd. De brug zal +/- 80 cm hoger worden. De indeling blijft gelijk met een fietspad op de noordelijke helft en een voetganger pad op het andere deel.

Onderling contact

In de nazomer organiseerde het bestuur een barbecue voor de leden op Wester-Amstel. Het blijft een prettige locatie, vooral als het weer meewerkt zoals nu het geval was. Een 40- tal dijkbewoners genoot van een heerlijk stukje vlees en bijpassende salades, verzorgd door slagerij Ridder. Søren Movig, die Wester-Amstel beheert namens de familiestichting die de eigenaar is, vertelde over de mogelijke

toekomst van de buitenplaats als het contract met Groengebied Amstelland eind 2019 afloopt. Daarbij is een verkoop van huis en park niet uitgesloten.

Bestuur

De bovengenoemde telling niet meegerekend, kwam het bestuur vier keer bijeen. Tussendoor was er, soms frequent, onderling contact, bij voorbeeld over bezwaarschriften en andere procedures waarin de Vereniging namens de leden optrad. Ook voerden delegaties uit het bestuur het woord bij hoorzittingen. Tenslotte stel ik als voorzitter graag vast dat er een constructieve en plezierige samenwerking tussen de bestuursleden is

Peter Hesp

Het behoud van het polderlandschap

Het open polderlandschap in de Middelpolder en ook in andere polders in Amstelland staat onder druk, omdat veel boeren hun bedrijf beëindigen. Hun land, met agrarische bestemming in het bestemmingsplan, wordt soms verpacht aan een veehouder. Maar voor kleinere stukken grond is daar geen vraag naar. De grond wordt te koop aangeboden, soms aan aangrenzende woningbezitters, maar ook aan anderen, die niet in het gebied wonen. In het eerste geval wordt de bestemming van deze grond niet 'tuin', maar 'tuin (natuur en landschap)', om het polderlandschap in stand te houden.

In het tweede geval blijft de bestemming 'agrarisch, met natuur- en landschapswaarden' om dezelfde reden. Toch heeft een nieuwe eigenaar van een stuk agrarische grond in de Middelpolder met andere dan agrarische plannen, verharding aangebracht, leidingen laten aanleggen en andere voorzieningen. Dit alles zonder omgevingsvergunning. Het bestuur van de vereniging heeft tegen een aangevraagde vergunning voor verharding bezwaar gemaakt en nadat de vergunning is geweigerd vervolgens om handhaving gevraagd. Inmiddels liggen er 2 dwangsommen die vóór april geïnd moeten zijn.

Dit voorbeeld past in een groter plaatje van het Amstelland. Stichting Beschermers Amstelland heeft vorig jaar onderzoek laten doen door Universiteit Wageningen naar hoe economische en landschappelijke belangen elkaar zouden kunnen versterken. De presentatie van het onderzoeksrapport 'Bloeiend Amstelland' is door een aantal betrokken organisaties, zoals ook onze vereniging, bijgewoond. Een van de aanbevelingen van de onderzoekers was dat betrokken organisaties meer samen moeten werken.

De voorzitter van de Stichting Beschermers Amstelland, Renske Peters, heeft deze organisaties voorgelegd om samen een manifest te schrijven, waarin het behoud van natuur en landschap van Amstelland voorop staan, maar waar ook gezocht wordt naar economische versterking van landbouw, lokale producten en extensieve recreatie. Rust en ruimte staan hierbij centraal.

Het manifest is begin december aangeboden aan de gedeputeerde van Noord-Holland en wethouders van Amstelveen, Amsterdam en Ouder-Amstel en door hen zeer positief ontvangen.

In het manifest roepen de partijen bestuurders op om mee te werken aan duurzame en vitale landbouw, die ook bijdraagt aan weidevogelbeheer. De partijen pleiten bovendien voor een eerlijke vergoeding voor agrariërs die zich inzetten voor de weidevogel. Zij hebben het in Amstelland al moeilijk genoeg. Landprijzen zijn hoog en schaalvergroting is niet gemakkelijk. Gelukkig biedt Amstelland ook kansen. Zo zijn er mogelijkheden voor recreatie. En lokale producten kunnen meer worden gepromoot. Vooral het opereren onder één sterk merk biedt kansen, zoals dat sinds kort door lokale ondernemers wordt gedaan onder de naam Amstelgoed. De lokale producten kunnen niet alleen extra inkomen genereren voor boeren, maar zorgen tevens voor een sterkere binding tussen stad en het Amstellandgebied.

Wat betreft recreatie zien de partijen uitsluitend ruimte voor niet intensieve vormen van recreatie, die recht doen aan de unieke rust en ruimte. Nu Amsterdam vol raakt met toeristen, wordt getracht hen meer te spreiden over de regio. Ook voor het Amstellandgebied bestaan kansen. Al zijn stinkende bussen vol met toeristen uit den boze. In plaats daarvan moet gedacht worden aan kleine elektrische bussen en boten. Het fietsen kan ook verder worden gepromoot. Eerder dit jaar lanceerde Ouderkerk een fietskaart, met een route vanuit Amsterdam langs de Amstel naar het dorp.

Tot slot is een eenduidig planologisch beleid van gemeenten en provincie gewenst, om zowel grootschalige als sluipende verstedelijking van Amstelland tegen te gaan. Ook al lijkt binnen de betrokken gemeenten nog lang geen meerderheid te bestaan voor het bebouwen van het groengebied, toch kan er door druk vanuit het Rijk in de toekomst geknabbeld worden aan het gebied. „Constante waakzaamheid is daarom geboden,” aldus Peters.

Nicole van Buuren

Wat zwemt daar allemaal?

Als je langs de Amstel wandelt of fietst, zie je ze zitten, de vissers. Sommigen alleen met een hengel en wat voer, anderen met een stelling waarop een comfortabele stoel is gemonteerd en daaromheen een complete winkel vol met allerlei hulpmiddelen en verschillende bakken met diverse soorten voer. De vissers onder ons zijn hier vast wel mee bekend en zij weten onderhand wel wat ze kunnen verwachten te vangen met het aas dat ze gebruiken, hoewel er soms toch onverwachte

rants hebben ze graag. De Amerikaanse rivierkreeft is ook zo'n exoot. U kent ze vast wel, die rood of donker gekleurde kreeftjes, die soms bij tientallen tegelijk uit het water klimmen om een nieuw voedselgebied te vinden. Ook deze exoot is waarschijnlijk per schip hierheen verhuisd. Het vervelende van sommige exoten is, dat ze de inheemse soorten verdringen, of opeten, zoals de inheemse rivierkreeft.

Heeft u wel eens van een giebel gehoord en dan

Wolhandkrab

Blankvoorn

Amerikaanse rivierkreeft

schepsels boven water kunnen komen. Wat te denken van de visser die mopperend voor de zoveelste keer ophaalt en ziet dat zijn aas er weer is afgegeten en dan eindelijk de boosdoener te pakken heeft, een wolhandkrab!

De meest algemeen voorkomende vissen, zoals de diverse soorten voorns, brasem, blei, karper, snoek en snoekbaars, zijn in ieder geval met naam wel bekend. Ik denk, dat de meeste men

bedoel ik niet zoals in het woordenboek staat "een meisje dat giebelt"? Als je (veel) geluk hebt vang je er een, een wilde goudvis. De gekweekte goudvis is een kleurvariëteit van de giebel.

Als de winters niet te streng zijn, kan je nog wel eens een roodwangschildpadje langs de oever tegenkomen. Ze liggen dan graag te zonnen. Veel kans dat ze zijn losgelaten of ontsnapt uit een terrarium. Ze kunnen zich goed handhaven in

Ruisvoorn

Giebel

Roofblei

sen en soms ook de vissers niet alle soorten uit elkaar kunnen houden zoals voorns (blankvoorn, ruisvoorn, winde, kolblei en jonge brasem).

In de Amstel komen er onder water ook exoten voor. Vissen die hier van oorsprong niet thuis horen. De roofblei b.v. komt uit het Donau gebied en heeft zich, nadat het Main-Donau kanaal is geopend in september 1992, hier aardig weten te vestigen. De wolhandkrab komt uit Aziatische streken en is waarschijnlijk als larve meegereisd in het bilgewater van schepen. Chinese restau-

onze natuur.

Als je aan de dijkbewoners zou vragen, wat de grootste vis is die in de Amstel voorkomt, zullen de meeste de karper, snoekbaars en snoek noemen. Maar er is er een die niet zo bekend is, maar wel voorkomt en die alle vissen in lengte met stukken kan slaan. Dat is de meerval, die volgens de boeken wel 5 meter lang kan worden en die volgens de overlevering niet vies is van een zwemmend hondje. Uitzondering natuurlijk, maar gaan we van de zomer nu nog lekker in de Amstel zwemmen? Ja toch?

Meerval

Ik mag graag even een praatje maken met een visser en kijken hoe de vangst is. Een tijdje geleden zag ik er een zitten met een flinke hengel en daarnaast een kort bamboe stokje. Toen ik vroeg of hij daarmee wat had gevangen

moest hij lachen en haalde het stokje op. Aan het einde van een touwtje hing een flesje bier. Je moet het toch koel houden nietwaar?

KoBab

Kop van een meerval (en dan is dit nog het kleine broertje)

Van de penningmeester

Het aantal leden van onze vereniging Amsteloever is in 2017 weer ongeveer gelijk gebleven (115 leden)
De uitgaven zijn in 2016 gestegen door weer hogere drukkosten van de Oeverberichten (meer pagina's en een groter aantal gedrukt). Er was dit jaar geen fietstocht met de burgemeester. De uitgaven stegen door de BBQ van september 2017

Aangezien al een aantal jaren de uitgaven van de vereniging de inkomsten overtreffen, neemt het vermogen van de vereniging af. Het bestuur stelt dan ook voor, de contributie voor het jaar 2019 te verhogen naar €12,50

Inkomsten en uitgaven Amsteloever 2017

Inkomsten:

Contributie 2017	€	1027,00
Bijdrage Gemeente Oeverberichten	€	250,00
BBQ 23/9/2017 (35 x € 10,00)	€	350,00
Kruispost spaarrekening	€	400,85
Totaal ontvangen 2017	€	2027,00
Beginsaldo ING rekening 01-01-2017	€	686,58
Totaal	€	2713,58

Uitgaven:

Jaarvergadering	€	278,99
Bankkosten	€	140,74
Drukkosten Oeverberichten	€	621,10
Website onderhoud	€	181,50
BBQ 23/9/2017	€	1149,43
Totaal uitgaven 2017	€	2371,76
Eindsaldo 31-12-2017	€	341,82
Totaal	€	2713,58

Spaarrekening:

Beginsaldo 01/01/2017	€	2024,64
Rente 2017	€	1,92
Overboeking naar ING rek.	€	-400,00
Eindsaldo 31-12-2017 Spaarr.	€	1626,56
Eindsaldi 31/12/2017 ING Rek	€	341,82
Eindsaldi beide rekeningen	€	1968,38

De Kalfjeslaan

Zoals in heel Nederland heeft het gebied rond wat nu de Kalfjeslaan heet nogal wat veranderingen ondergaan in de loop van de eeuwen. In de IJstijd was dit een gebied met toendra steppen, maar doordat de ijskappen gingen smelten, steeg de waterspiegel waardoor o.a. de Noordzee ontstond. De steppen veranderden door de temperatuurstijging in bos en nog later door het stijgen van het water in een uitgestrekt veenmoeras met rietvelden. Door de eeuwen heen ontstonden door afsterven en weer nieuwe begroeiing, dikke veenlagen die langzaam stevigheid konden bieden aan bomen, zodat er veenbossen ontstonden.

Langs de Amstel groeiden dicht moerasbos met elzen en verder weg lagen uitgestrekte hoge veenvlaktes begroeid met veenmos, heide en wollegras.

Ongeveer vanaf het jaar 1000 is men langzaam begonnen het land bewoonbaar te maken door ontwatering. Onder invloed van de bevolkingsaanwas en de politiek van de nieuwe landheren, werden sloten gegraven voor de ontwatering, zodat er boerderijen konden worden gebouwd.

Met de groei van de bevolking werd de vraag naar brandstof steeds groter en werd er op steeds grotere schaal turf gewonnen. Eerst werd de turf tot aan het grondwater afgegraven, maar toen er steeds meer grond aan landbouw en veeteelt werd onttrokken, moest men dieper gaan en zag men zich genoodzaakt tot het z.g. slagturven over te gaan. Hierbij werd met een baggerbeugel het veen opgebaggerd en te drogen gelegd op legakkers. Dit waren lange smalle stroken grond, omgeven door water. Zo ontstonden uitgebaggerde z.g. trekaten waarmee de droge turf met een schuit kon worden afgevoerd. Uit zo'n legakker is zeer waarschijnlijk de Kalfjeslaan ontstaan. Ook het hoogteverschil van de Kalfjeslaan met de polder die aan de zuidkant ligt wijst hierop. Op oude kaarten wordt, wat nu Kalfjeslaan is, aangegeven als "Loopvelt". Dat wijst erop dat het een vaste (loop?) verbinding was tussen de Amsteldijk en wat nu de Amstelveense weg is, die toen al een belangrijke weg was tussen Amsterdam en Uithoorn, richting Leiden en Den Haag.

Door het steeds dieper uitbaggeren van het veen ontstonden veenmeren, die door het afkalven van de oevers steeds groter werden en een gevaar opleverden voor de boerderijen en steden. Zo is ook de Haarlemmermeer ontstaan, die door Vondel al "de Waterwolf" werd genoemd en vooral met Zuidwester storm een bedreiging werd voor Amsterdam en Haarlem.

In die tijd waren de meeste wegen nog onverhard (tot in de achttiende eeuw) en door regen en karresporen vaak onbegaanbaar. Ze moesten worden onderhouden door de eigenaren van de grond waar ze overheen liepen, ze waren "verhoefslaagd" net als de dijken. Dat gebeurde afhankelijkerwijs van de financiële situatie niet altijd evenredig met de buurman en dat leverde in dijken nog wel eens zwakke plekken op.

Kalfje en Klein Kalfje nog samen vóór 1941

In 1665 werd de Amsteldijk verbreed tot 11 meter en mochten de bewoners er bomen langs planten. Ook het Kleine Loopveld (Kalfjeslaan) werd verbreed en voorzien van regelmatig op afstand geplante bomen, zodat het toen een echt laantje werd. Deze verbetering werd mogelijk gemaakt doordat in 1665 Mary Francken, de weduwe van Dirck Calf, en eigenares van "Het Kalfje", grond verkocht aan de burgemeester voor de verbreding van het Loopveld. Ook ene weduwe Breghie

Het Kalfje ca. 1915

Spiegels verkocht grond voor hetzelfde doel. De historische gegevens van "Het Kalfje" beginnen in 1621. In een belasting kohier van het jaar

1632 wordt "het huis van Dirck Troost" als eerste huis benoemd "Het Loopveld" genoemd, wat hetzelfde moet zijn geweest als de werf van Dirck Wollebrantsz, die in 1621 wordt vermeld. Dat moet de plek van het latere Kalfje zijn geweest. Op een kaart uit 1676 staat deze boerderij getekend (door een beëdigd tekenaar) als haaks op de Amsteldijk staand. Het later gebouwde Kalfje stond evenwijdig aan de Amsteldijk.

In 1656 is Mary Francken, weduwe van Dirck Calf, eigenaresse van Het Kalfje, dat dan nog geen herberg is. Haar zoon Jan Claesz Calf is de eerste eigenaar herbergier. Hierna volgen door vererving zeer ingewikkelde eigendomsverhoudingen. In 1721 was het Kalfje over 30 eigendomsbewijzen verdeeld. Gedurende het bestaan tot aan tot aan de tweede wereldoorlog bleef Het Kalfje zeer in trek. In 1941 brandde de bovenverdieping uit. Door de slechte constructie was het niet mogelijk het oude gebouw geheel te herstellen. Toch werd in april 1950 Het Kalfje opnieuw

Het Kleine Kalfje rond 1910. De dames mochten ter plaatse de op hun hoofd meedragen taarten niet nuttigen.

feestelijk geopend. Hierna ging het bergafwaarts. In 1965 werd het onteigend en in 1967 werd het gebouw definitief gesloopt.

Aan het einde van de achttiende eeuw kwam de burgerij in opstand tegen de macht van de stadhouders. Zij noemden zich "Patriotten" en kwamen in conflict met de "Prinsgezinden" of "Oran-gisten", die aanhangers waren van stadhouder Willem V. Zij bewapenden zich en in 1787 grepen zij de macht in Amsterdam. Het nieuwe stadsbe-stuur begon rond Amsterdam nieuwe inundatie linies aan te leggen. Er werden versterkte verde-

digingspunten aangelegd en ook in Amstelland werden forten, batterijen en schansen gebouwd. In de Amstel bij de ingang van de Kalfjeslaan lagen vloten met geschut erop. De vrouw van Willem V werd op reis, bij Goejanverwellesluis aangehouden door Patriotten. Haar broer, Willem II van Pruisen kwam haar te hulp en stuurde een leger van 25.000 man. Snel werden de linie rond Amsterdam afgemaakt. Wegen werden onbe-gaanbaar gemaakt en het land kwam onder water

te staan. Er werd ook in het gebied rond de Kalfjeslaan flink gevochten, maar de Pruisen duwden door tot aan Amsterdam en op 3 oktober gaf de stad zich over.

Op de plaats waar nu het bekende restaurant "Het Kleine Kalfje" staat op de hoek van de Kalfjeslaan aan de Amstel, stond vroeger een boerderij, die in 1605 in eigendom was van de toen bekende burger van Amsterdam Allard Boeiesz.

In 1732 wordt Maria van Zuidwijk als eigenaresse genoemd. Er heeft nadien geen overdracht plaats gevonden tot aan 1810. Oorspronkelijk is het gebouw een tolhuis geweest maar nadere gegevens hierover ontbreken. In 1884 is de gemeente Nieuwer Amstel eigenaar van de grond, die het in 1909 overdroeg aan het Heemraadschap van de Amstel en Nieuwer-Amstel. Erfpachter was toen Johannes Andries Schram. In 1921 ging de erf-pacht over naar Albertus ten Broek die in de akte "koffiehuishouder" wordt genoemd. In die periode werd het "Kleine Kalfje" meer bezocht door eenvoudige lieden, terwijl de overburen meer bekend waren bij de gegoede burgerij. Boze tongen fluis-teren dat in de jaren 1970/1990 het Kleine Kalfje het stamcafé was van de Amsterdamse onderwereld.

Aansluitend aan het stukje bos waar vroeger het Kalfje heeft gestaan, was vroeger ook een mooi stukje "natuur".

Omdat de schooltuintjes die bij de VU lagen, daar moesten verdwijnen wegens nieuwbouw, viel het oog van de gemeente op de kalfjeslaan als nieuwe plek. Daar hebben de buurtbewoners sterk actie tegen gevoerd. Het mocht niet baten, de schooltuintjes zijn er gekomen en achteraf zijn de meeste mensen er wel tevreden mee.

In de annalen wordt een wandeling (bij voorkeur met een geliefde) op de Kalfjeslaan vaak genoemd, met als rustpunt een bezoek aan het (Kleine) Kalfje.

Het smalle stukje land aan de Noordkant van de weg en ingesloten is door water, wordt nu Het Loopveld genoemd en maakt onderdeel uit van een ecologisch lint, dat loopt van het Amsterdamse Bos tot aan de Amstel. Het maakt uitwisseling mogelijk voor natuurlijk leven. De Kalfjeslaan is afgesloten voor doorgaand snelverkeer en mede daardoor nog steeds zeer geliefd door verliefde gelieven, bewoners, wandelaars en fietsers.

KoBab

Monumenten langs de dijk

Amstelveen, een dorpje voornamelijk ontstaan door de turfwinning, is lang een woonplaats voor eenvoudige mensen geweest. De rijken hadden huizen langs de Amstel, waar ze alleen 's zomers woonden. Eenvoudiger huizen of herbergen, nu (rijks)monumenten zijn geconcentreerd aan de Amstelzijde en de Amsteldijk Zuid. Aan de noordkant hebben diverse oude boerderijen een monumentenstatus. Pas in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw begon onze gemeente zich te ontwikkelen tot een dorp voor forensen uit de middenklassen. Een tweetal villa's uit die tijd zijn als gemeentelijke monumenten aangemerkt. Van de oude buitenplaatsen aan ons deel van de dijk zijn er nog maar twee over, maar die zijn ook het belangrijkste.

Beschermd dorpsgezicht:

Onderscheiden kunnen worden panden die van groot historisch belang zijn, de rijksmonumenten, en de gebouwen die vooral van lokale betekenis zijn, de gemeentelijke monumenten. Daarnaast is er nog het beschermd dorpsgezicht, meestal een reeks beeldbepalende huizen. Daarvan zijn er diverse in Amstelveen, waarvan één in onze omgeving.

Aan het begin van de dijk, althans gerekend vanaf de Oranjebaan, is de voormalige school gesloopt om plaats te maken voor een andere aansluiting van de dijk op de provinciale weg als de nieuwe brug er is. Daardoor is een beter zicht ontstaan op de twee bijna aaneengesloten gevelwanden (nrs. 1c - 16) die tezamen de zgn. Schneidershuisjes vormen. Omstreeks 1910 deed een projectontwikkelaar zijn intrede in het toen voornamelijk agrarische gebied. Het was de grondeigenaar en schapenhouder C.H. Schneider. Hij liet twee rijen van acht aan elkaar gebouwde huizen optrekken, die

onder een flauwe hoek t.o.v. elkaar liggen en centraal toegankelijk zijn via een houten brug. Zij onderscheiden zich door een mooie detaillering aan de voorgevels, die door het verwerk nog wordt benadrukt. Enige jaren later is in een ongeveer vergelijkbare stijl, maar minder verfijnd, een tweede complex gebouwd, de nummers 18 t/m 27. De gemeente Amstelveen acht deze huizen echter niet beschermenswaardig

Rijksmonumenten:

Oostermeer

Rijksmonumenten zijn gebouwen van nationaal

historisch belang en het is vaak gemakkelijk te zien waarom dit predikaat wordt verleend. Dat is zeker het geval bij Oostermeer (nr. 36/37/38), niet alleen een fraai en bijzonder goed bewaard

gebleven huis, maar ook een echte buitenplaats, een ensemble van hoofdhuis met twee bijgebouwen, een theekoepel, een schitterend inrijhek op gemetselde toegangsbrug, kademuuren en een prachtig park met waterpartij en fontein. Over de geschiedenis zijn de bronnen niet eenduidig. Volgens het ANWB bord dat aan de overzijde van de Amstel is geplaatst, zou het een ontwerp zijn van Adriaan Dortsman. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, waarvan we mogen aannemen dat die het goed heeft uitgezocht, noemt de bouwkundige en stucwerker Ignatius van Logteren. Waar de naam vandaan komt, is wel heel duidelijk: in wat nu weilanden zijn, lag ooit een meertje, het Pancrasmeer. Aan het begin van de 18e eeuw werden huis en bijgebouwen oostelijk daarvan

gebouwd. Omstreeks het midden van die eeuw is de buitenplaats verfraaid met een koepel, die zowel over de rivier als het park uitzicht biedt. Heel bijzonder is de constructie van de ramen daarvan. In uitsparingen boven die ramen zijn houten luiken geplaatst die geheel of deels voor die ramen kunnen zakken, als zonwering of als bescherming tegen inbraak. Het park is in 1901 opnieuw aangelegd door de bekende landschapsarchitect Leonard Springer. In de jaren dertig van de vorige eeuw werd de buitenplaats bewoond door de befaamde kunsthandelaar Jacques Goudstikker, die ook een huis op de Herengracht bezat en eigenaar was van kasteel Nijenrode in Breukelen. In de jaren zestig werd het verworven door de heer K.J.E. Oberman, de inmiddels overleden eigenaar van de Meubelfabriek Gelderland. Mevrouw I. Oberman-Smit besteedt het grootste deel van haar tijd aan het zorgvuldige beheer van de buitenplaats. Het is ondoenlijk om hier en detail op dit prachtige geheel in te gaan. Al in 1910 is er een boekje over verschenen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed besteedt aan de omschrijving van het monument vele pagina's, die op de website van de RCE zijn te raadplegen. Daarbij worden uitgebreide beschrijvingen gegeven van het hoofdgebouw, de bijgebouwen, de tuinmuur bij de moestuin, het inrijhek, de theekeupel en de tuin en het park. Hier wordt volstaan met een deel van de beschrijving van de RCE:

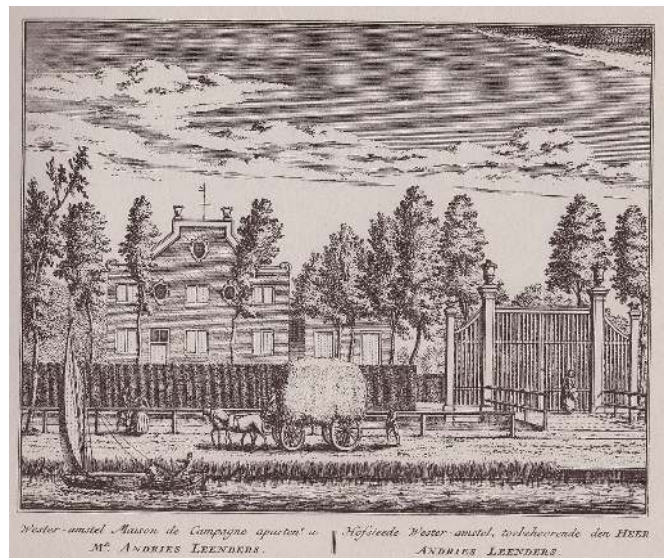
“Het HOOFDGEBOUW (Oostermeer) is van algemeen belang: -vanwege de ouderdom; -vanwege de bouw- en ontwikkelingsgeschiedenis, die representatief is voor veel 18de eeuwse patriciërswohnungen; -vanwege de gaaf bewaarde architectonische vormgeving en de hoge kwaliteit van het ontwerp van zowel het interieur als het exterieur, dat wordt toegeschreven aan Ignatius en Jan van Logteren en als Gesamtkunstwerk van uitzonderlijk hoge waarde is; -vanwege de gaaf bewaarde plattegrond en indeling, daterend uit de bouwtijd; -vanwege de gaaf bewaarde en kwalitatief hoge interieurafwerkingen uit de bouwtijd (circa 1728) en uit latere stijfasen; -vanwege het zeldzame, vroeg 18de eeuwse, ornamentele behang in de rechter voorkamer; -vanwege de kenmerkende ligging binnen de oorspronkelijk vroeg-18de eeuwse, formele parkaanleg; -vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.”

Wester-Amstel

Eveneens van groot belang is het buiten West-Amstel (nr 55), want dit is de oudste buitenplaats langs de Amstel. Ouder en meer bescheiden

van opzet dan Oostermeer. In 1662 kocht de Amsterdamse burgemeester Nicolaas Pancras twee naast elkaar gelegen boerderijen, die hij liet slopen en vervangen door het nog bestaande huis. In de loop van de 18e eeuw waren er diverse eigenaren tot het werd gekocht door de beruchte sloper Frederik Kaal. Hij liet het geheel gelukkig intact en wist er een koper voor te vinden, Jean de Neufville, die het verhuurde als herberg. In 1792 werd West-Amstel verworven door de Amsterdamse regent Antonie van Persijn, die het huis bijna een halve eeuw 's zomers bewoonde en veel zorg aan huis en park besteedde. Daarna volgden weer diverse eigenaren tot in 1900 J.Ph.J.F. Lissone, oprichter van het eerste grote reisbureau in Nederland, het huis op een veiling kocht. Na zijn overlijden woonden zijn weduwe en kinderen en vervolgens verschillende familieleden in het huis. Deze

erven beschikten echter over onvoldoende middelen, zodat het geheel geleidelijk verviel. In de jaren zestig werd het geheel ondergebracht in een familiestichting. De redding kwam door de energieke aanpak van stichtingsbestuurder Søren Movig, die de buitenplaats in 1989 voor dertig jaar

in erfpacht gaf aan het Groengebied Amstelland, waardoor het huis kon worden gerestaureerd. Het park, dat openbaar toegankelijk is, wordt onderhouden door vrijwilligers van de vereniging Vrienden van Wester-Amstel.

De stichting Historisch Amstelland noemt Wester-Amstel "een gaaf voorbeeld van een 17e eeuwse hofstede". Het is een "traditioneel langromp gebouw met stenen voorhuis en houten achterhuis". Het huidige achterhuis -nu expositieruimte en zaal voor muziek en lezingen, vroeger stal en koetshuis- is gereconstrueerd omdat er van het oude vrijwel niets meer over was. Bijzonder is het sierlijke smeedijzeren hek met stenen pijlers in Lodewijk XV stijl. Opmerkelijk ook is het omgrachte gedeelte ten Noorden van het huis, dat oorspronkelijk moestuin was.

Op de zuidelijke punt van het terrein met uitzicht op de Amstel staat een theekoepel, die aan het eind van de 19e eeuw is gebouwd.

Banpaal

In de Middeleeuwen, en ook daarna, was men niet kinderachtig met straffen van mensen die misdrijven hadden gepleegd. Met verbanning uit de stad kwam je er eigenlijk nog niet zo slecht van af. Dat recht had Amsterdam sinds de 14e eeuw. Om aan te geven hoever de bannelingen de stad uit gestuurd konden worden, werden langs de toegangswegen banpalen geplaatst. In Amstelveen staan er twee: één langs de Amsterdamseweg nabij het Broersepark en één op onze dijk bij nr. 65. Met het groeien van de stad werden de palen

overigens steeds verder naar buiten geplaatst. De gemeente heeft 'onze' paal enige jaren geleden laten restaureren, zodat weer goed zichtbaar is, wat erop staat: "Terminus proscriptiones uijterste palen der ballingen" en het jaartal 1625.

Nooit Gedacht

Een stukje verder op de dijk staat op nr. 93 het volgende rijksmonument, de boerderij Nooit Gedacht. De naam staat op de twee pijlers die ooit een hek hebben gedragen. Het huis heeft al jaren geen agrarische functie meer en dient als woonhuis. Erachter zijn diverse bedrijven gevestigd, zoals een carrosseriebedrijf en een

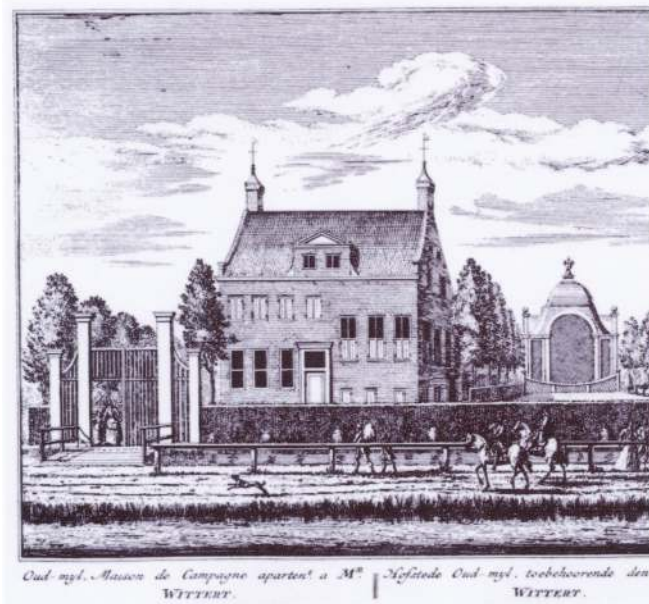

autodemontagebedrijf. Het 17e eeuwse gebouw is van het dwarshuistype met duidelijk zichtbaar aan de rechterkant een opkamer waaronder zich vroeger ongetwijfeld de melk- of kaaskelder bevond. Helaas zijn diverse onderdelen zoals ramen en deuren niet meer in originele staat.

Oud mijl

Het laatste rijksmonument heeft tegenwoordig het nummer 147 en draagt al vele jaren de naam 'Oud Mijl'. Dit is een verwijzing naar een buitenplaats die hier ooit stond. Die werd zo genoemd omdat er destijds een banpaal stond

die één mijl van de grens van Amsterdam was geplaatst. Het huidige gebouw dateert uit de 18e eeuw en heeft nog steeds een agrarische functie. Eigenaar Ronald Braam houdt sinds een aantal jaren vooral paarden i.p.v. koeien. Braam heeft in overleg met de betrokken instanties veel aan het huis vernieuwd, zoals het voegwerk aan de voorgevel en het dak, dat deels met een rieten kap en deels met oude pannen is bedekt. Typerend is de door palen gesteunde erker aan de noordkant

Gemeentelijke Monumenten:

Stoomgemaal

Eeuwenlang slaagden Hollanders erin polders droog te houden met windmolens. De uitvinding van de stoommachine maakte het mogelijk ook in tijden van onvoldoende wind water weg te pompen. Onze Middelpolder kreeg in 1879 een stoomgemaal, waarvan de machines later door dieselmotoren werden vervangen. Inmiddels is ook deze techniek weer verouderd en doen elektromotoren het werk.

Toch zijn bij het gebouw op nr. 69 de diesels niet de deur uit gedaan. Ze doen dienst bij langdurige regen of als er storing in de elektrische pompen mocht zijn. Wanneer ze draaien, is dat voor de omwonenden duidelijk hoorbaar en trilt het in 1973 gerestaureerde gebouw op zijn grondvesten. Het huis ernaast is gebouwd voor de machinist die immers verondersteld werd altijd beschikbaar te zijn. Sinds een aantal jaren is de bediening geautomatiseerd en komt de monteur/machinist van Waternet nog maar eens in de week langs voor controle en onderhoud. Aan de elektromotoren hoeft hij niet veel te doen, maar de dieselmotoren moeten nog met oliespuitjes gesmeerd worden.

Kaasboerderij

Van veel jonger datum dan de genoemde boerderijen is de boerderij op nr. 127 - 128, volgens de gevelsteen gebouwd in 1904. Het huis

heet nu 'Rembrandt Hoeve', maar oorspronkelijk was de naam 'Oostrust'. Kennelijk heeft de eigenaar, die zijn handel geheel op toeristen richt, gemeend dat de naam van de schilder meer bezoekers trekt.

Het gebouw is een breed, dwars geplaatst woonhuis met asymmetrische gevelindeling. Daarachter zijn een koestal en een houten hooischuur. De deur, de sponningen, kozijnen en dakkapellen zijn vrolijk in rood en groen geschilderd, wat heel goed de originele kleuren kunnen zijn. In de bovenramen zijn glas-in-lood voorstellingen opgenomen. In de achterste gedeelten worden kaas, klompen en allerlei toeristische artikelen verkocht.

Villa's

Huizen die de omschrijving 'villa' verdienen, staan er genoeg aan de dijk, zeker in de ogen van de dames en heren makelaars. In de ogen van degenen die het predikaat 'monument' verlenen, zijn het er echter maar twee. Vlakbij de gemeentegrens met Amsterdam verrezen in 1938 twee grote huizen, die, hoewel ze verschillend van aanzien zijn, door dezelfde architect zijn ontworpen. Dat was Frans Jurrema, vooral in Amsterdam actief en o.a. betrokken bij de bouw van de (inmiddels voormalige) bioscoop Alhambra aan de Weteringschans.

Nr. 167 is een huis met in de voorgevel beneden in het midden openslaande deuren die echter niet op een terras uitkomen en boven drie openslaande deuren met ook alleen een hekje

ervoor. Het zijn Franse balkons zoals ze veel in Parijs te zien zijn. De ingang is aan de zijkant. Het huis is opgetrokken in handvorm steen van een warme rode kleur. Niet zo lang geleden heeft een renovatie plaats gevonden waarbij al het schilderwerk in een speciale kleur groen is uitgevoerd.

Veel minder streng van vormgeving is nr. 168, een villa waarvan vooral de vloeiende lijnen van de daken opvallen. Het is een type huis dat veel in Aerdenhout, Bloemendaal of het Gooi voorkomt, maar niet in onze contreien. De eigenaar van nr. 168, Albert baron van Dedem, die er met zijn gezin woont, zegt in een interview in het eind vorig jaar verschenen, aanbevelenswaardige boek over monumenten in Amstelveen: "Dit huis heeft alles: het is een prachtig vorm gegeven, groot huis met water voor en weiland achter het huis." Hij besluit met: "Je hebt de lusten van de stad, maar niet de lasten." en dat is iets wat iedere bewoner van onze dijk graag zal beamen.

tekst:Erik Glasius

foto's: Ko Babeliowsky, RCE en Stichting J.Ph.J.F. Lissone

Koe op de dijk!

Met gevaar voor lijf en leden heeft onze onverschrokken voorzitter een verkleersdrama op de Amstedijk voorkomen. Slechts gewapend met een paraplu en onder applaus van de omstanders, wist hij met veel souplesse een losgebroken en opstandige koe terug te voeren naar zijn stal op de Rembrandt Hoeve.

Leve onze voorzitter!

In de wet is een Rijksmonument gedefinieerd als: "Een Rijksmonument in Nederland is een gebouw of object dat van algemeen belang is wegens de schoonheid, de betekenis voor de wetenschap of de historische waarde."

Bronnen:

Veel kennis is te vinden op websites zoals Ons Amsterdam, Buitenplaatsen in Nederland, Historisch Amstelland, Rijksmonumenten, en Cultureel Erfgoed (de site van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed met het Rijksmonumentenregister).

Daarnaast o.a. in:

*J.C. van der Loos, De buitenplaats Oostermeer onder Nieuwer-Amstel nabij Ouderkerk (1910)
mr. J.W. Groesbeek, Amstelveen - Acht eeuwen geschiedenis, een studie in opdracht van de gemeente Amstelveen (1966)
Bert van Dijck en Wim Smit - fotografie Pim Smit
De monumenten van Amstelveen (2017)*

Colofon

Doelstelling:

De Vereniging Amsteloever heeft ten doel de gemeenschappelijke belangen, zoals leefbaarheid, veiligheid en behoud van het landschapsschoon te behartigen van de bewoners van de Amsteloevers en aangrenzende gebieden in het niet verstedelijkte deel van de Amstelveense Middelpolder.

Bestuur:

Peter Hesp (Voorzitter)
Amstedijk Noord 125 - 1183 TJ
pj.hesp@gmail.com

Wim Bredenoord (Penningmeester)
Amstedijk Noord 122,1083 TJAmsterdam
bredenoord@ziggo.nl

Harmina Muggen (Secretaris)
Kalfjeslaan 56 - 1083 AA
hmuggen@gmail.com

Nicole van Buuren (website)
Amstedijk Noord 86 - 1183 TG
info@nicolevanbuuren.nl

Erik Glasius (Adviseur)
e.glasius@telfort.nl

**Website: www.verenigingamsteloever.nl
Contact: info@verenigingamsteloever.nl**

Vormgeving: Ko Babeliowsky